

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Lausunto ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevien säädösten uudistamisesta

INFRA ry kiittää mahdollisuudesta lausua ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevien säädösten uudistamisesta.

INFRA ry kannattaa toimenpiteitä, jotka sujuvoittavat lupamenettelyjä ja siten nopeuttavat yritysten investointeja ja vaikuttavat osaltaan talouskasvuun ja työllisyyteen. Erillisiä viranomaismenettelyjä ja viranomaisia olisi merkittävästi vähennettävä, lupamenettelyn kestoa tulisi lyhentää ja luvansaannin ennakoitavuutta lisätä. Lisäksi tulisi etsiä ympäristölupamenettelylle vaihtoehtoisia ennakkovalvonnan tapoja niille toiminoille, joilta EU ei edellytä lupaa sekä yhdistää kaikki samaa hanketta koskevat viranomaismenettelyt ”yhden luukun” -periaatteella. Lupa-asioissa tulisi siirtyä ripeästi sähköisiin menettelyihin, jotka osaltaan yhdenmukaistaisivat lupaehtoja ja nopeuttaisivat merkittävästi luvan hakuprosessia.

Kiviainesten ottamisen ja jalostamisen ympäristövaikutuksia arvioidaan useassa lupa-prosessissa. Maa-ainelain (MAL) mukaisessa maa-ainesten ottoluvassa toiminnanharjoittaja selvittää mm. maiseman – ja luonnonarvojen muuttumista. Ympäristönsuojelulain (YSL), ympäristönsuojeluasetuksen (YSA) ja kivenlouhimoiden, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskauksen ympäristönsuojeluasetuksen (Muraus) mukainen ympäristölupa velvoittavat toiminnanharjoittajan selvittämään toiminnan vaikutukset ympäristöön, pohja- ja pintaveteen, luontoon ja muuhun paikalliseen toimintaa sekä ihmisiin. Mikäli toimintaa on tarkoitus tehdä pohjaveden pinnan alapuolella tai toiminnalla muuten on vaikutusta pohjavesiin, selvitetään nämä asiat vielä erikseen vesiluvan mukaisessa luvitusprosessissa. YVA- prosessissa nämä samat asiat selvitetään myös kertaalleen. Päällekkäisyys aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia sekä viranomais- että toiminnanharjoittajapuolelle. Myös kansalaisten ja sidosryhmien osallistuminen prosessissa on hankalaa, sillä kokonaisuuden hahmottaminen on vaikeaa; missä vaiheessa ja mistä asiasta voi kommentoida niin että kommentit otetaan huomioon lupia myönnettäessä.

INFRA ry:n näkemyksen mukaan YVA -menettely tulisi integroida lupaprosessiin ja luopua erillisestä YVA -menettelystä. YVA- menettelyn integrointi lupaprosessiin ja päällekkäisyyksien poistaminen helpottaisi kaikkien osapuolten työtä, toisi merkittäviä säästöjä sekä tekisi lupaprosessista helpommin ymmärrettävän ja tehokkaan.

YVA- lainsäädäntö

INFRA ry:n näkemyksen mukaan lainsäädäntöä tulee kehittää siten, että lähtökohtaisesti luovuttaisiin erillisestä YVA- menettelystä ja YVA- viranomaisista. Tällöin kaavoitus-

ja/tai lupaviranomainen varmistaa YVA- direktiivin sisältövaatimusten toteutumisen nykyisissä menettelyissä. Integroinnissa tulee tähdätä YVA- direktiivin sisältövaatimusten, asiakirjojen, kuulemisten, toimivaltaisten viranomaisten ja lopulta aineellisen lainsäädännön yhdistämiseen muihin menettelyihin. On huomionarvioista, että YVA- direktiivi ei määrittele menettelyä, vaan ainoastaan vaikutusten arvioinnin sisällön. YVA- direktiivi nimenomaisesti ohjaa liittämään vaikutusten arvioinnin ”voimassa oleviin hankkeita koskeviin lupamenettelyihin” ja ainoastaan tämän ollessa mahdotonta, voidaan erillinen menettely ottaa käyttöön.

Useimpien YVA- hankkeiden ympäristövaikutukset tulevat arvioitua kattavasti jo nykyisellään kaavoissa ja lupamenettelyissä. Kaavojen sisältövaatimuksista kunkin kaavataso osalta on säädetty laajasti MRL:ssä (9, 28, 39 ja 54 §). Kaavoja laadittaessa on huomioitava mm. alueiden käyttöön, luonnonvaroihin, luonto-, ympäristö- ja maisemavaikutuksiin, turvallisuuteen, terveyteen ja muihin elinoloihin liittyvät seikat. Luvituksessa arvioidaan mm. ympäristön pilaantuminen sekä tekniset vaatimukset lupatyyppistä riippuen. Kaavoissa ja luvituksessa on kattavat kuulemismenettelyt. YVA- direktiivin vaatimukset tulee täytäntöönpanna täydentämällä nykyisiä menettelyitä tarvittavilta osin eikä kehittämällä näihin nähden päällekkäistä YVA- lainsäädäntöä.

INFRA ry:n näkemyksen mukaan YVAn tulisi olla osa kaavoitusta silloin, kun maankäyttöön ja sijoittumisen hyväksyttävyyteen liittyvät kysymykset ovat keskiössä, mutta toiminta itsessään on kaavaan nähden väliaikaista. Tällaisia hankkeita ovat esim. maa-ainesten otto kaava-alueen esirakentamiseksi. Kiviainesten saatavuuden turvaamiseksi kaavoituksessa tulisi huomioida kaava-alueen esirakentaminen ja siinä alueelta hyödynnettävät maa- ja kiviainekset. Tällöin kuljetuskustannuksia ja -päästöjä voidaan minimoida ja vähentää pelkästään maa-ainesten ottoon tarkoitettujen alueiden tarvetta kiviainestarpeen tyydyttämiseen. Tähän ei nykykäytännössä kuitenkaan ole menettelyjä ja kaavoitusta tulisikin kehittää siten että esirakentamiselle olisi omat, yhtenäiset kaavamerkintänsä ja vaiheen ympäristövaikutukset arvioitaisiin kaavoittamisen yhteydessä.

Kaavoituksen tulisi toimia myös ympäristövaikutusten arvioinnin välineenä siten, että kaavoittaja huolehtisi alueelle sijoittuvan toiminnan YVasta. Esimerkiksi ns. yhteis - YVA:t tulisi tehdä kaavavaiheessa viranomaistoimin, koska samalla toimialalla toimivien kilpailevien yritysten toimintoihin kohdistuvien yksityiskohtaisten selvitysten tekeminen ei aina ole mahdollista tai edes sallittua. Tällöin kunnan tai maakunnan kaavoittamalle alueelle voisi myöhemmin sijoittua kaavan mukaista toimintaa, vaikka vielä kaavoitusvaiheessa hankevastaavaa/ -vastaavia ei olisi nimetty. Menettely tarjoaisi kunnille mahdollisuuden tarjota pitkälle hyväksytyjä sijoituspaikkoja toiminnanharjoittajille. Hankekohtaisia yksittäisiä kysymyksiä voitaisiin tarvittaessa tarkastella lupamenettelyssä.

Suurimmassa osassa maa-ainesten ottoa YVAn tulisi kuitenkin jatkossa olla osa luvitusta, kun kysymys on ensisijaisesti päästöjen vähentämisestä ja hallinnasta eikä vaihtoehtoisia sijaintipaikkoja käytännössä ole.

Harkinnanvarainen YVA

YVA- lain tapauskohtaista soveltamista koskevien päätösten tulisi olla mahdollisimman yhtenäisiä ja ennakoitavia, jotta eri hankkeiden mahdollisten yhteisvaikutusten merkittävyyttä koskeva harkinta suoritettaisiin yhdenmukaisin ja läpinäkyvin kriteerein.

Hankkeesta vastaavan yrityksen selvitysvelvollisuutta määrättäessä tulisi pyrkiä tarkasteltavana olevaan hankkeeseen liittyvän lupaharkinnan tietotarpeiden tyydyttämiseen, eikä niinkään muunlaisen ympäristötiedon tuottamiseen. Ylimoitettu selvitysvelvollisuus lisää myös kohtuuttomasti hankkeesta vastaavaan yritykseen kohdistuvaa taloudellista ja hallinnollista rasitusta sekä hankkeiden valmisteluun kuluva aikaa.

Myös harkinnanvaraisissa YVA:ssa tulisi ottaa käyttöön direktiivin hankeluettelo, mikä osaltaan selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi tapauskohtaista soveltamista.

Direktiivin laitosluettelo

INFRA ry:n näkemyksen mukaan kansallisista lisämääräyksistä tulee luopua ja direktiivin laitosluettelo ottaa kansalliseen lainsäädäntöön sellaisenaan. Maa-ainesten osalta vain Suomea koskevan pakollisen YVA-menettelyn lisäraja 200 000 k-m³ tulee poistaa.

Louheen vastaanottoalueille vaaditaan YVA- menettely. YVA- menettelyn laukaisevat nk. fysikaalis-kemialliset prosessit, mikäli niissä käsitellään tuotetta enemmän kuin 20 000 t/d. Louheen vastaanotto ja käsittely eivät sisällä kemiallista toimintaa, vaan louheen käsittely on täysin fysikaalinen prosessi. Louheen käsittelyalueisiin tulisi soveltaa samoja YVA- rajoja kuin mitä sovelletaan maa-ainesten ottoalueisiin.

YVA lainsäädännön kehittämistä tulee jatkaa yritysten hallinnollisen taakan ja yhden luukun periaatteen käyttöön ottamiseksi, nyt tehty esitys ei juurikaan muuttaisi nykykäytäntöjä eikä siten sujuvoita tai yhteen sovita YVA - menettelyä ja ympäristöä koskevia lupamenettelyjä.

Helsingissä 2.6.2016

INFRA ry

Eija Ehrukainen

Johtaja, ympäristö ja yhteiskunta-
vastuu